

**«Θέτοντας ερωτήσεις
αναστοχασμού σε συνεχή
βάση, ώστε να αποτελούν
εργαλείο για αδιάκοπη
αξιολόγηση»**

Τετάρτη 21 Μαρτίου 2007

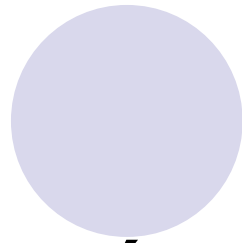
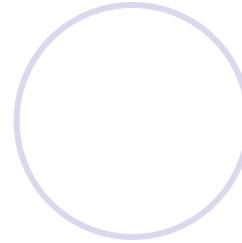
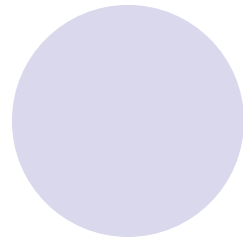
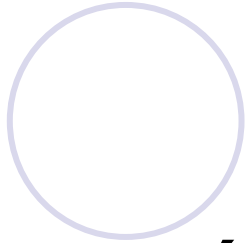
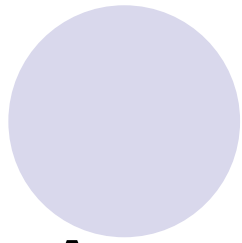
Project zero, Harvard University, 11-18 Ιουλίου

Εισήγηση σε συνεδρία στο Κολλέγιο Ψυχικού,

Τζένια Νικολοπούλου (δασκάλα στο 6β και συντονίστρια Ελληνικών)

- Τι είναι οι ερωτήσεις αναστοχασμού και πώς μπορούν τα παιδιά να αναπτυχθούν σε μαθητές;
- Πώς αυτές οι ερωτήσεις εμβαθύνουν την κατανόηση του περιεχομένου;
- Πώς μπορεί ο εκπαιδευτικός να συνδέει αυτά που μαθαίνει για τους μαθητές του από τις ερωτήσεις αναστοχασμού, με αυτά που θέλει να τους διδάξει;

- Πώς μπορούν οι δάσκαλοι να ενσωματώσουν τις ερωτήσεις αναστοχασμού στην καθημερινότητα της τάξης;
- Πώς μπορούν αυτές οι ερωτήσεις να επηρεάσουν θετικά την «κουλτούρα» της σκέψης στην τάξη;
- Πώς συνδέονται οι ερωτήσεις αναστοχασμού με τη συνεχή αξιολόγηση και τις απόψεις του TFU;

«Δραστηριότητα και αναστοχασμός
πρέπει να συμπληρώνουν και να
υποστηρίζουν τέλεια το ένα το άλλο.
Η δράση από μόνη της είναι
τυφλή...»

...Mihaly Csikszentmihalyi

John Dewey

- «Η δουλειά της αξιολόγησης με ερωτήσεις αναστοχασμού στον καθορισμό της αλήθειας δεν μπορεί να γίνει μια κι έξω...η ανάγκη για αξιολόγηση και αναστοχασμό είναι άένα επαναλαμβανόμενη.»(Dewey, 1932)
- «Ο Dewey ορίζει τρεις στάσεις που πρέπει να καλλιεργηθούν για να στηρίξουν την αξιολόγηση με αναστοχασμό: ανοιχτό μυαλό σε νέες ιδέες, ενδιαφέρον χωρίς επιφυλάξεις και πνευματική υπευθυνότητα.»(Ritchhart, 2002)

Τι είναι η αξιολόγηση με ερωτήσεις αναστοχασμού;

(μερικά κριτικά χαρακτηριστικά...)

- Ενθαρρύνει την κατανόηση. Δεν αξιολογεί μόνο.
- Πληροφορεί τα παιδιά και τους εκπαιδευτικούς για το τι έχει κατανοηθεί και για το πώς θα συνεχίσουν με τη διδασκαλία και μάθηση.
- Δίνει χρόνο στα παιδιά να αξιολογήσουν στοχαστικά τη δουλειά τους και να αναπτυχθούν σα μαθητευόμενοι.
- Είναι συνεχής.
- Προκαλεί ανατροφοδότηση μεταξύ μαθητή και εκπαιδευτικού και μεταξύ μαθητή και μαθητή (ών).
- Εισάγει και δίνει αξία στο διάλογο.
- Χτίζει ένα κλίμα εμπιστοσύνης στην τάξη.
- Μπορεί να είναι ανεπίσημη και επίσημη.

Λεξιλόγιο του αναστοχασμού

- Υποθέτω
- Μαντεύω
- Συμπεραίνω
- Ερευνώ
- Κριτικάρω
- Πιστεύω
- Υποστηρίζω
- Καταλαβαίνω
- .....
- Ρωτώ
- Εφαρμόζω
- Αμφιβάλλω
- Αποφασίζω
- Αποδεικνύω
- Αρνούμαι
- Επιβεβαιώνω
- .....

Ενθαρρύνοντας τον αναστοχασμό

Οι Gustafson & Bennett (1999) ορίζουν 11 παραμέτρους που επηρεάζουν το μαθητή, ώστε να ανταποκρίνεται στον αναστοχασμό. Τις κατηγοροποιούν με τρία βασικά χαρακτηριστικά:

- Μαθησιακά
- Περιβαλλοντικά
- Δραστηριοτήτων

Μαθησιακά χαρακτηριστικά (1)

<p>1. Η εμπειρία και η ικανότητα του μαθητή στον αναστοχασμό.</p>	<p>Η ικανότητα να αναστοχάζεσαι είναι μια εμπειρία που μαθαίνεται όταν καλλιεργείται για αρκετό χρονικό διάστημα. Το πόσο μπορεί ένα άτομο να αναστοχάζεται με ευκολία, είναι προσωπικό χαρακτηριστικό. Ωστόσο, σχεδιάζοντας κατάλληλες μαθησιακές εμπειρίες μπορεί κανείς να αναπτύξει δεξιότητες αναστοχασμού</p>
<p>2. Το εύρος της γνώσης του μαθητή σ' έναν τομέα.</p>	<p>Η ικανότητα του αναστοχασμού σε ένα συγκεκριμένο θέμα είναι αλληλένδετη με το πόσα ξέρει ήδη ο μαθητής γι' αυτό. Αν το πεδίο του μαθητή είναι περιορισμένο, τότε έχει μειωμένη ικανότητα να συνδέσει νέα εμπειρία με αυτό.</p>
<p>3. Η παρακίνηση του μαθητή να φέρει σε πέρας τη δραστηριότητα αναστοχασμού.</p>	<p>Η εξωτερική και εσωτερική παρακίνηση του ατόμου επηρεάζουν την ποιότητα του αναστοχασμού. Η εσωτερική παρακίνηση από τη φύση της είναι δύσκολο να αυξηθεί και ακόμα πιο δύσκολο να μετρηθεί. Εξωτερικές στρατηγικές, όπως η δημιουργία μιας διανοητικής πρόκλησης, η οργάνωση των μαθητών σε ζευγάρια, βελτιώνει την παρακίνηση, αλλά η επιρροή αυτών των στρατηγικών ή άλλων για την ενθάρρυνση του αναστοχασμού ποικίλει.</p>

Μαθησιακά χαρακτηριστικά (2)

<p>4. Η διανοητική προετοιμασία για αναστοχασμό.</p>	
<p>5. Ο βαθμός ασφάλειας που αισθάνεται κανείς να αναφέρει γνήσιους αναστοχασμούς από τυποποιημένες απαντήσεις που του απαιτούνται</p>	<p>Όταν υπάρχει κλίμα εμπιστοσύνης και ειλικρίνεια από τους δασκάλους, ο αριθμός και η ποιότητα των απαντήσεων αυξάνεται. Αυτό γίνεται αισθητό όταν ζητούνται κρίσεις για το τι κατάλαβαν οι μαθητές και τι όχι ή όταν καλούνται να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα μιας δραστηριότητας ή ενός μαθήματος.</p>

Περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά

<p>6. Το φυσικό περιβάλλον που γίνεται ο αναστοχασμός.</p>	<p>Η ευκαιρία για το μαθητή να αποκτήσει ένα κατάλληλο διανοητικό επίπεδο αναστοχασμού είναι συνδεδεμένο με τη μορφή του φυσικού περιβάλλοντος που βρίσκεται. Φτωχό φυσικό περιβάλλον ή περιβάλλον στο οποίο οι συνθήκες δεν είναι κατάλληλες, εμποδίζουν τον αναστοχασμό.</p>
<p>7. Διαπροσωπικές σχέσεις</p>	<p>Περιβάλλον που ενθαρρύνει τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών, μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένο αναστοχασμό. Η συζήτηση και η εργασία με ομάδες οδηγεί σε νέες ιδέες και σκέψη σε βάθος.</p>

Χαρακτηριστικά δραστηριοτήτων (1)

8. Η φύση των ερωτήσεων που παρακινούν τους μαθητές, οι οδηγίες, τα προβλήματα.

Η φύση των κινήτρων του αναστοχασμού επηρεάζει την ποιότητά του. Έχουν οριστεί τρία επίπεδα αναστοχασμού:

1. **Αντίδραση**-αναφέρεται στα συναισθήματα προς μια μαθησιακή εμπειρία, όπως το να αντιδράς δείχνοντας προσωπικό ενδιαφέρον για ένα γεγονός.
2. **Επεξεργασία**- συγκρίνει αντιδράσεις με άλλες εμπειρίες, όπως στο να αναφέρεσαι σε μια γενική αρχή, μια θεωρία, ή σε μια ηθική ή φιλοσοφική θέση.
3. **Στοχασμός**-εστιάζεται σε προσωπικές εσωτερικές διεργασίες ή σε προβλήματα και δυσκολίες, όπως σε εκπαιδευτικά θέματα, μελλοντικούς στόχους, ηθικά διλήμματα ή μεταφυσικές ανησυχίες. Η φύση και τα κίνητρα που από την αρχή παρέχονται στους μαθητές, όπως και η ανατροφοδότηση που παίρνουν μετά τον αρχικό αναστοχασμό, καθορίζουν το επίπεδο στο οποίο θα φτάσουν τελικά.

Χαρακτηριστικά δραστηριοτήτων (2)

<p>9. Το σχήμα που ζητείται για να καταγραφούν οι απαντήσεις στις ερωτήσεις αναστοχασμού.</p>	<p>Πιστεύεται ότι τα αποτελέσματα του αναστοχασμού όταν είναι γραπτά έχουν περισσότερη δύναμη από τα προφορικά. Επειδή το γράψιμο γίνεται πιο αργά, δίνεται η δυνατότητα να το ξανασκέψεται και να το επεξεργάζεσαι.</p>
<p>10. Η ποιότητα της ανατροφοδότησης παρέχει τη δυνατότητα συνεχούς αναστοχασμού.</p>	<p>Η ανατροφοδότηση παίρνει διάφορες μορφές, όπως να αναγνωρίζεις αν η δουλειά έγινε καλά, να εντοπίζεις τις παραλείψεις και να ελέγχεις τη δουλειά σου.</p>
<p>11. Ανταπόκριση στον αναστοχασμό.</p>	<p>Ο αναστοχασμός μπορεί να είναι ένας τύπος από τους παρακάτω:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Γρήγορος κατά τη διάρκεια μιας δράσης. 2. Με σκέψη κατά τη διάρκεια μιας δράσης. 3. Επιγραμματικά σαν επανάληψη μετά τη δράση. 4. Συστηματικά μετά από την πάροδο συγκεκριμένου χρόνου μετά τη δράση. 5. Μακροπρόθεσμη

Παραδείγματα ερωτήσεων

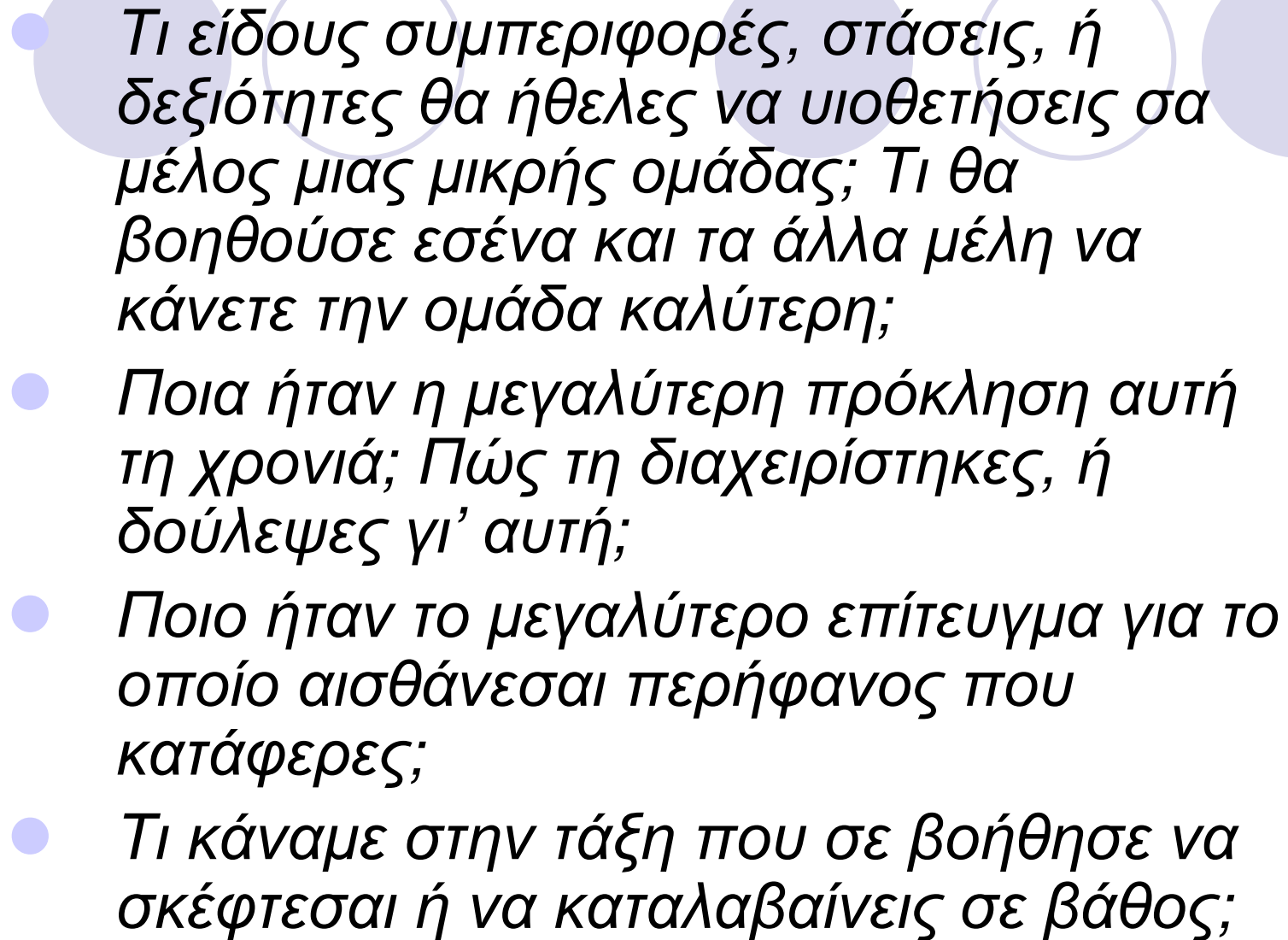
- Ανάφερε ένα πράγμα που κατάλαβες καλά την περασμένη εβδομάδα. Πώς ξέρεις ότι το κατάλαβες καλά;
- Τι ήταν αυτό που μπέρδεψε εσένα ή την ομάδα σου την περασμένη εβδομάδα; Τι έκανες εσύ ή η ομάδα σου για να ξεπεράσετε το πρόβλημα;
- Δημιούργησε μια οπτική μεταφορά που περιγράφει τον εαυτό σας σα μαθητή/ σκεπτικιστή αυτή την εβδομάδα. Εξήγησε γιατί διάλεξες αυτή. Τι απορίες έχεις ακόμα;
- Αναρωτιέμαι..... Θάθελα να μάθω.....

● Τι ήταν αυτό που έμαθες φέτος το καλοκαίρι; Πώς το έμαθες; Πώς κατάλαβες ότι το έμαθες καλά; Πώς θα μπορούσες να το διδάξεις σε κάποιον; Γιατί; Φτιάξε μια ζωγραφιά, ένα σχέδιο, ή ό,τι άλλο νομίζεις θα σε βοηθήσει να εξηγήσεις αυτό που έμαθες.

- Γράψε για κάτι που είσαι σίγουρος/η ότι ξέρεις καλά. Πώς κατέκτησες αυτή τη γνώση; Πώς ξέρεις ότι καταλαβαίνεις;
- Τι σε δυσκόλεψε την περασμένη εβδομάδα;
- Ποια συναισθήματα βίωσες σα μαθητής/μαθήτρια αυτή την εβδομάδα; Μπορείς να δώσεις κάποια παραδείγματα;

-
- Πώς επηρεάζουν αυτά τα συναισθήματα τη μάθηση ή την κατανόηση της δουλειάς που κάνουμε στην τάξη ;
  - Έχεις ακόμα απορίες πάνω σε θέματα που έχουμε παρουσιάσει; Υπάρχουν άλλα θέματα που σε απασχολούν;
  - Πώς θα περιέγραφες τον εαυτό σου σα μέλος της ομάδας; Ποιες συνήθειες δουλειάς έχεις κατακτήσει τώρα και πώς νομίζεις ότι επηρεάζουν εσένα και την ομάδα σου;

-
- *Τι είδους συμπεριφορές, στάσεις, ή δεξιότητες θα ήθελες να υιοθετήσεις σα μέλος μιας μικρής ομάδας; Τι θα βοηθούσε εσένα και τα άλλα μέλη να κάνετε την ομάδα καλύτερη;*
  - *Ποια ήταν η μεγαλύτερη πρόκληση αυτή τη χρονιά; Πώς τη διαχειρίστηκες, ή δούλεψες γι' αυτή;*
  - *Ποιο ήταν το μεγαλύτερο επίτευγμα για το οποίο αισθάνεσαι περήφανος που κατάφερες;*
  - *Τι κάναμε στην τάξη που σε βοήθησε να σκέφτεσαι ή να καταλαβαίνεις σε βάθος;*

- Χρησιμοποίησε τη φωτογραφία για να πεις την ιστορία της.

- Πώς η φωτογραφία αντανακλά εσένα σα σκεπτόμενο μαθητή;

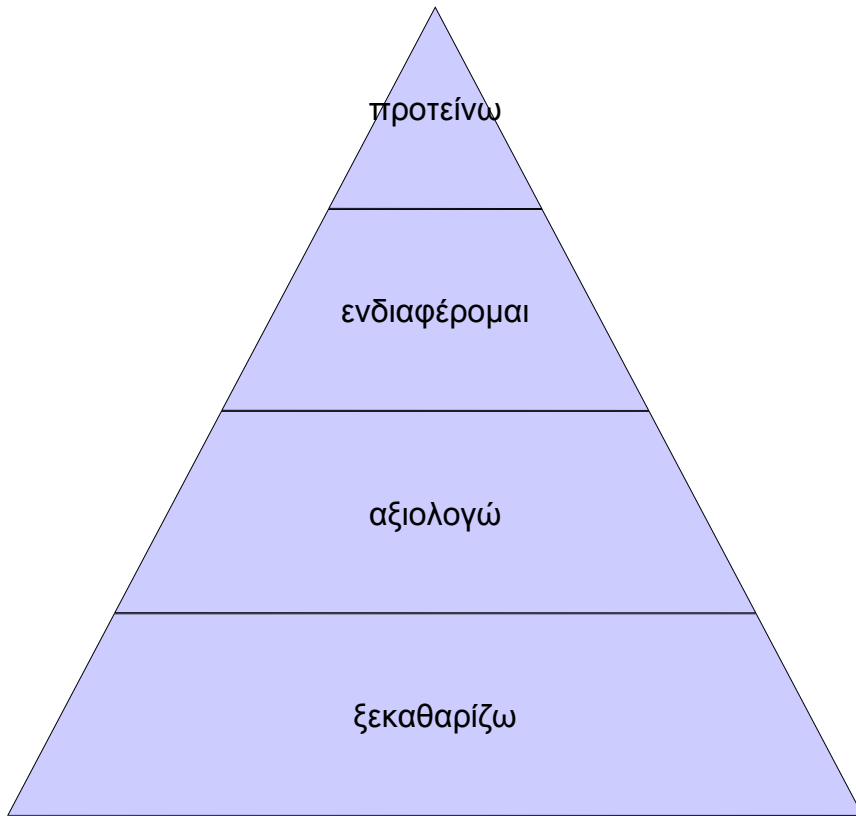
- Τι απορίες έχεις ακόμα;
Αναρωτιέμαι.... Θα ήθελα να μάθω...

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

- *Πώς νομίζεις ότι θα είναι να είσαι μαθητής της Στ΄ τάξης;*
- *Τι νέες προκλήσεις νομίζεις ότι μπορεί να αντιμετωπίσεις; (τι καινούριο, ενδιαφέρον κλπ)*
- *Υπάρχει κάτι το οποίο σε έχει ενθουσιάσει;*
- *Για τι πράγμα αναρωτιέσαι;*

Διευρύνοντας τους στόχους ανατροφοδότησης

- Η αξιολόγηση των μαθητών με ερωτήσεις αναστοχασμού δίνει μια πλούσια ποικιλία από ευκαιρίες ανατροφοδότησης.
- Οι μαθητές κάνουν ερωτήσεις σε πιο συγκεκριμένες πτυχές από αυτές που περιέχονται στις δικές μας ανησυχίες και προτάσεις.

Χαίρομαι
πολύ μαζί

4) Υπάρχει κάτι που θα ήθελες να μάθω για σένα;

Να μάθεις ότι τιάιγκα
προσπαθούσα για το
καλύτερο.

Γιατί ήταν
ωραία;

3) Τι σε δυσκόλεψε την περασμένη εβδομάδα;

Να κάνω ξεκαθάρισμα στα CD του μπαμπού μου.

► Πλατί ήταν πάρα πολλά και έπρεπε να
τα βάλω σε καζιόφτες; Jazz, κλασική μουσική κλπ.

2) Τι νέες προκλήσεις νομίζεις ότι μπορεί να αντιμετωπίσεις; (τι καινούριο, ενδιαφέρον κλπ)

Ότι δε αποκτήσω
ένα πρωτάκι.

1) Τι ήταν αυτό που έμαθες φέτος το καλοκαίρι; Πώς το έμαθες; Πώς κατάλαβες ότι το έμαθες καλά; Πώς θα μπορούσες να το διδάξεις σε κάποιον; Γιατί; Φτιάξε μια ζωγραφιά, ένα σχέδιο, ή ό,τι άλλο νομίζεις θα σε βοηθήσει να εξηγήσεις αυτό που έμαθες.

Είναι πραγματικά
πολύ ενδιαφέρον.

Έμαθα να έχω υπομονή να φερώνω με καράκι. Μια μέρα ήθελα να πιαθώ ένα ψάρι και δούλεψα ώρα και να προσπαθούσα δεν έπαινα. Μετά από τέσσερις ώρες έβγαλα ένα χταπόδι και άρχισα να έχω υπομονή.

5) Για τι πράγμα αναρωτιέσαι;

Πραγματικά
γενναίο
καίφρα!

Αναρωτιέμαι πώς πέφταν τόσα πολλά
χρόνια, τόσο γρήγορα.

1) Ποια συναισθήματα βίωσες σα μαθητής/μαθήτρια στις διάφορες εργασίες του σχολείου; Μπορείς να δώσεις κάποια παραδείγματα;

Ένιωσα χαρά που εγώ κι η ομάδα μου τελειώσαμε γρήγορα την ημερίδα της διατροφής. Είχαμε καλή συνεργασία και τώρα έχουμε σχεδόν τελειώσει.

2) Πώς επιηρεάζουν αυτά τα συναισθήματα τη μάθηση ή την κατανόησή σου της δουλειάς που κάνουμε στην τάξη;

Καταλαβαίνω ότι η καλή ομαδική συνεργασία αποφέρει καλύτερα αποτελέσματα από την ατομική εργασία.

3) Έχεις ακόμα απορίες πάνω σε θέματα που έχουμε παρουσιάσει; Υπάρχουν άλλα θέματα που σε απασχολούν;

Δεν θέλω να κλείσει με κορίτσι! Μόνο και μόνο η ίδια είναι φρίκη! Μου την δίνουν στα νεύρα! Νιώθω απελπισία και θυμό κυρίως μεζί τους!

1) Ποια συναισθήματα βίωσες σα μαθητής/μαθήτρια στις διάφορες εργασίες του σχολείου; Μπορείς να δώσεις κάποια παραδείγματα;

Η ομαδική εργασία της διατροφής που άρεσε πολύ. Οι ομάδες μας είναι πολύ καλές και συνεργάζομαστε πολύ καλά. Είπα εμπιστευτεί.

1) Ποια συναισθήματα βίωσες σα μαθητής/μαθήτρια στις διάφορες εργασίες του σχολείου; Μπορείς να δώσεις κάποια παραδείγματα;

Όταν άκουσα πως σε κάποιες εργασίες διαστροφής κέρνισα πάρα πολύ και η συνεργασία με την ομάδα μου βγήκε σε καλό και πήρε πάρα πολύ καλά.

2) Πώς επηρεάζουν αυτά τα συναισθήματα τη μάθηση ή την κατανόησή σου της δουλειάς που κάνουμε στην τάξη;

Πχ όταν γίγινω χαρούμενη και έχω κέφι συνεργάζομαι και πηγαίνω πολύ καλά.

3) Έχεις ακόμα απορίες πάνω σε θέματα που έχουμε παρουσιάσει; Υπάρχουν άλλα θέματα που σε απασχολούν;

Ναι, πως μπορώ να καταπολεμήσω το αυτιστικό να έχω πολλά πρόβλημα στο σπίτι?
" να μη μπορώ να τα βάλω σε σειρά

① Ποια συναισθήματα βίωσες σα μαθητής/μαθήτρια στις διάφορες εργασίες του σχολείου; Μπορείς να δώσεις κάποια παραδείγματα;

Στην εργασία διατροφής αισθάνθηκα ενθουσιασμό και χαρά για το αποτέλεσμα της ομάδας μου. Για το θεατρικό που κάναμε για τις εκλογές ένιωσα αξιολόγηση, με παρούσε η καρδιά τις και ενθουσιασμό όταν έπαιξα το ρόλο μου. μου

3) Τι σε δυσκόλεψε την περασμένη εβδομάδα;

τι εννοεί
αυριβίς και
κατά σε
συναισθήματα;

Μια έκθεση στην γλώσσα σου έπρεπε να
γράψουμε - για επιπρόσθετο ενός κλειστού

2) Πώς επηρεάζουν αυτά τα συναισθήματα τη μάθηση ή την
κατανόησή σου της δουλειάς που κάνουμε στην τάξη;
π.χ. για εβτ έχω άγχος και για αυτό δεν τα
πάω καλά.

1) Ποια συναισθήματα βίωσες σα μαθητής/μαθήτρια στις διάφορες
εργασίες του σχολείου; Μπορείς να δώσεις κάποια παραδείγματα;
Έχουν δουλειά της διαθεσης βίωσα χαρά
γιατί είναι ωραίο να κάνουμε και κειτ κωφίς
κωφισμαίτη. και ενθουσιασμό γιατί φα θάινουμε
να κωφίγια πράγματα

5) Για τι πράγμα αναρωτιέσαι;

Πώς θα είναι η πρώτη
μου μέρα στο γυμνάσιο

Οι ερωτήσεις αναστοχασμού:

- Αποκαλύπτουν παρανοήσεις.
- Βοηθούν τους μαθητές να ωριμάσουν σα μαθητευόμενοι.
- Δείχνουν τρόπο σκέψης.
- Αποκαλύπτουν συναισθήματα.
- Δίνουν την ευκαιρία να αξιολογήσουμε, να ενθαρρύνουμε και να υποστηρίξουμε τους στόχους των παιδιών μας.
- Βοηθούν τα παιδιά να ξανασκεφτούν τη δουλειά τους και να απαντήσουν σε ερωτήσεις «τι δούλεψε καλά; Τι δε δούλεψε; Τι διαφορετικό θα έκανα την άλλη φορά; Αναπτύσσουν ένα περιβάλλον για συνεχή βελτίωση σε αντίθεση της πεπατημένης «κάλυψα την ύλη», «έβαλα τεστ», «συνεχίζω».
- Προσφέρουν ευκαιρίες για ατομική έρευνα (project).
- Προσδιορίζουν για τι αναρωτιούνται οι μαθητές, τι ερωτήσεις ακόμα έχουν. Έτσι διατηρείται η συζήτηση «πάντα ανοιχτή».

Μακροπρόθεσμα αποτελέσματα των ερωτήσεων αναστοχασμού (στους μαθητές)

- Οι μαθητές μαθαίνουν να αυτοαξιολογούνται αυθόρμητα.
- Παρακινούν συνδέσεις μεταξύ της προηγούμενης και τωρινής γνώσης, εφαρμογών του πραγματικού κόσμου, σχέσεων αιτιών και αποτελεσμάτων.
- Αυξάνουν την ευαισθησία των μαθητών στο να εντοπίζουν τα προβλήματα.
- Αν η εμπειρία μοιράζεται μεταξύ των μαθητών, δημιουργούνται περισσότερες αποτελεσματικές στρατηγικές.
- Οι μαθητές μαθαίνουν να βοηθούν ο ένας τον άλλο, ξεκαθαρίζουν και οπτικοποιούν τη σκέψη τους.
- Αναπτύσσεται η οικειοποίηση και η αξία της νέας γνώσης.

Μακροπρόθεσμα αποτελέσματα των ερωτήσεων αναστοχασμού

(για τους εκπαιδευτικούς)

- Ενθαρρύνουν αναζητήσεις σε διδακτικές προσεγγίσεις.
- Είναι πλουσιότερες όταν οι δραστηριότητες είναι σε επίπεδο προβλήματος, παρά σε καθιστή εργασία.
- Δίνουν βαθύτερες παρατηρήσεις παιδιών όταν είναι οργανωμένες γύρω από μεγάλες ιδέες.
- Μπορούν να καλυτερεύσουν την επικοινωνία με τους μαθητές.
- Η ανατροφοδότηση και αυτοαξιολόγηση των μαθητών μπορεί να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να επαναλάβουν μαθήματα που δεν έχουν κατανοηθεί.
- Εκπαιδευτικοί που αξιολογούν μαζί με άλλους εκπαιδευτικούς εξυψώνουν την ποιότητα των συνομιλιών τους για την πρακτική τους και αναπτύσσονται σαν επαγγελματίες.

Τύποι ερωτήσεων αναστοχασμού

- Τρεις ερωτήσεις/σε μία σελίδα
- Συνεντεύξεις και ομαδικές συζητήσεις
- Καλλιτεχνική μεταφορά με/χωρίς εξήγηση
- Χώρος για ερωτήσεις στοχασμού
- Ερωτήσεις ρουτίνας
Μου αρέσει...
Συνήθιζα να σκέφτομαι...αλλά τώρα σκέφτομαι..
- Τίτλοι, επικεφαλίδες...

Πώς να αρχίσετε....

- Αφιερώστε χρόνο για ερωτήσεις αναστοχασμού.
- Αρχίστε με μικρά βήματα.
- Χτίστε πρώτα ένα κλίμα εμπιστοσύνης. Τα παιδιά πρέπει να ξέρουν πώς θα χρησιμοποιηθούν οι αυτοαξιολογήσεις τους.
- Προετοιμάστε τους να ρωτούν και να απαντούν δύσκολες ερωτήσεις ψάχνοντας το βάθος των ερωτήσεων αναστοχασμού.

Αρχές για να εμποτιστεί το αναλυτικό πρόγραμμα με ερωτήσεις αναστοχασμού

- Βάλτε τις ερωτήσεις αναστοχασμού στο κέντρο του αναλυτικού προγράμματος-χρησιμοποιήστε τη στα μαθήματα, στα σχέδια εργασίας, στην συνεχή αξιολόγηση-χωρίς να δημιουργήσετε ένα ακόμα πρόγραμμα.
- Οργανώστε τις ερωτήσεις γύρω από «μεγάλες ιδέες» και εισάγετε την καθοδήγηση των ερωτήσεων σαν ερωτήσεις ενωποίησης.
- Αναπτύξτε την ευαισθησία των μαθητών να αναγνωρίζουν φυσικά τις ευκαιρίες για ερωτήσεις αναστοχασμού κατά τη διάρκεια μιας σχολικής εβδομάδας. Αναπτύξτε επίσης τη διάθεση και την ικανότητα των μαθητών να αξιολογούν τον εαυτό τους σα μαθητή καθώς και το περιεχόμενο που διδάχθηκε.

Γενικές γραμμές για να ενσωματώσουμε την αξιολόγηση με ερωτήσεις αναστοχασμού στην κουλτούρα της τάξης

- Παράδειγμα- ο εκπαιδευτικός σαν αυτοαξιολογούμενο σκεπτόμενο άτομο.
- Εξήγηση-ρωτάμε τους μαθητές πώς οι ερωτήσεις αναστοχασμού μπορούν να εφαρμοστούν στη μέση της διαδικασίας της λύσης ενός προβλήματος ή ξανακοιτώντας το πρόβλημα.
- Ενθάρρυνση-δημιουργούμε ευκαιρίες και χρόνο για τους μαθητές να αναστοχάζονται. Τους βοηθάμε να είναι σε εγρήγορση για αυτοαξιολόγηση όταν μαθαίνουν, όταν δουλεύουν με άλλους ή όταν ολοκληρώνουν ένα project.
- Ανατροφοδότηση-αναγνωρίζουμε και ενθαρρύνουμε την καλή αναστοχαστική σκέψη. Δίνουμε θετική ανατροφοδότηση. Διαμορφώνουμε ένα ασφαλές περιβάλλον για ερωτήσεις αναστοχασμού.

Τα παιδιά συμφωνούν ποια είναι τα κριτήρια του καλού δασκάλου και του καλού μαθητή

Ο καλός δάσκαλος

- Μιλάει με ήρεμο τόνο
- Διδάσκει με ευχάριστο τρόπο
- Έχει χιούμορ
- "Εμφανίζει" το μάθημα στην τάξη
- Βάζει όλα μαθήματα στο σπίτι
- Βοηθάει τους μαθητές στα προβλήματα τους
- Είναι δίκαιος
- Έχει υπομονή
- Χρησιμοποιεί διαφορετικά μέσα διδασκαλίας
- Δίνει χρόνο για συζήτηση
- Είναι ευγενικός
- Έχει πρωτότυπες ιδέες
- Ευθαρρύνει την αυτοαξιολόγηση
- Κάνει ομάδες
- Εντοπίζει τα δυνατά και αδύνατα σημεία και δίνει ανατροφοδότηση

Ο καλός μαθητής

- Συγκεντρώνεται στη δουλειά του
- Είναι συνεπής
- Έχει καλή συμπεριφορά
- Λέβεται τους άλλους
- Συνεργάζεται
- Λέει τις ιδέες του
- Συμμετέχει στις δραστηριότητες
- Λέει τη γνώμη του
- Σκέφτεται πριν μιλήσει
- Αυτοαξιολογείται
- Βάζει στόχους
- Αμφισβητεί

**Τι μεθόδους μπορούμε να
χρησιμοποιήσουμε για να
εκφέρουμε αποτελεσματικά τις
σκέψεις μας, τα συναισθήματά μας
και τις ιδέες μας;**

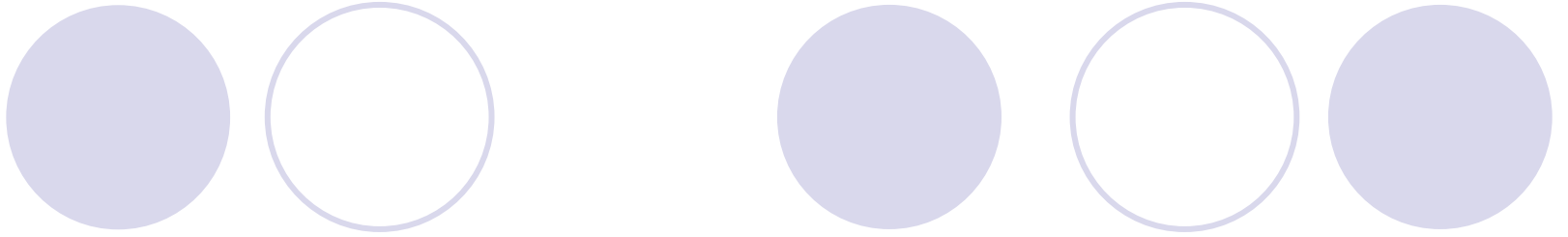
Πώς το να αξιολογείς τη δουλειά σου και τη σκέψη σου, σε βοηθά να κατανοείς βαθύτερα;

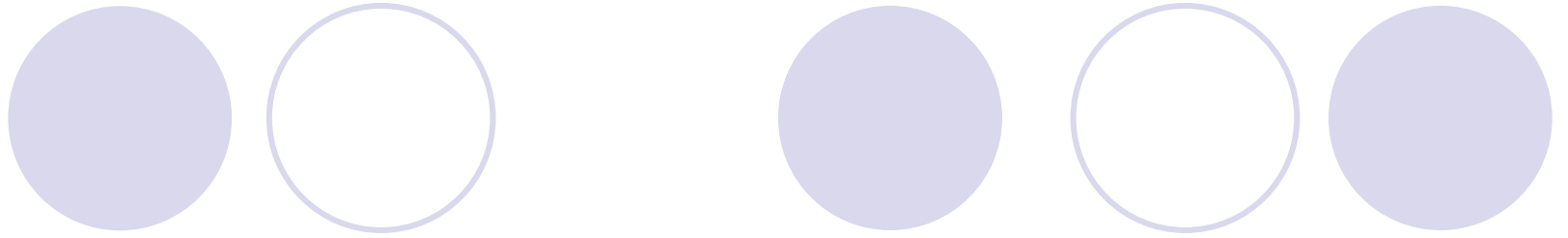
**Πώς το να κοιτάς κάτι από
διαφορετικές πλευρές, σε βοηθά
να μαθαίνεις καλύτερα;**

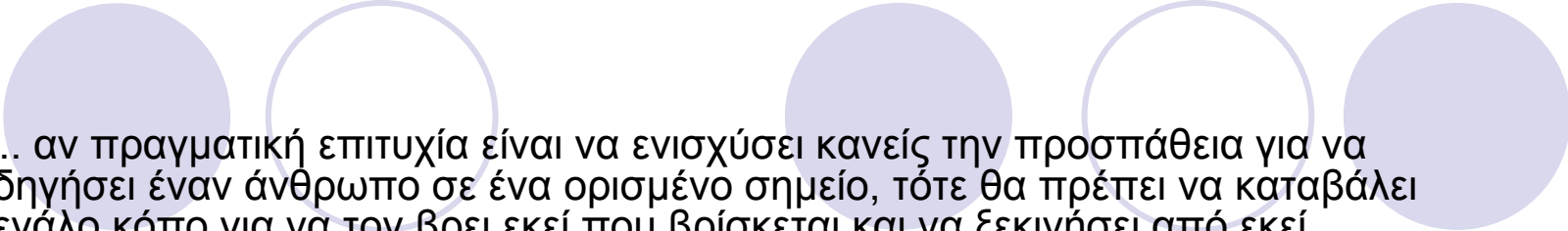
**Με ποιους τρόπους βοηθάμε ο
ένας τον άλλο ώστε να
δουλεύουμε σε μια κοινότητα
όπου όλοι μαθαίνουν;**

**Πώς η μάθησή σου στο σχολείο
συνδέεται με τις εμπειρίες σου έξω
από αυτό;**

Πώς συλλέγουμε δεδομένα και παράγουμε γνώση;

«... αν πραγματική επιτυχία είναι να ενισχύσει κανείς την προσπάθεια για να οδηγήσει έναν άνθρωπο σε ένα ορισμένο σημείο, τότε θα πρέπει να καταβάλει μεγάλο κόπο για να τον βρει εκεί που βρίσκεται και να ξεκινήσει από εκεί.

Αυτό είναι το μυστικό της τέχνης της βοήθειας προς τους άλλους. Όποιος δεν έχει κατακτήσει αυτή την ιδέα, πλανάται όταν προτίθεται να βοηθήσει τους άλλους. Για να βοηθήσεις κάποιον αποτελεσματικά, πρέπει να καταλάβεις αυτό που καταλαβαίνει εκείνος. Αν δεν το γνωρίζεις αυτό, η ευρύτερη κατανόησή σου δε θα τον βοηθήσει. Εάν όμως έχεις την τάση να υπερηφανεύεσαι για την κατανόησή σου, είναι γιατί είσαι ματαιόδοξος και περήφανος, ώστε σε τελευταία ανάλυση, αντί να ωφελείς, θέλεις να σε θαυμάζουν. Αλλά η πραγματική προσπάθεια να βοηθήσεις, δε σημαίνει να είσαι ηγεμόνας, αλλά να είσαι ένας υπηρέτης και ότι να βοηθάς δε σημαίνει να είσαι φιλόδοξος, αλλά υπομονετικός.

Διότι να είσαι δάσκαλος δε σημαίνει απλά να επιβεβαιώνεις ότι έτσι είναι τα πράγματα ή να κάνεις διαλέξεις κτλ...Για να είναι κάποιος δάσκαλος με την πραγματική έννοια του όρου, σημαίνει να είναι μαθητής. Η διδασκαλία ξεκινάει όταν εσύ, ο δάσκαλος, μαθαίνεις από το μαθητή, όταν βάζεις τον εαυτό σου στη θέση του άλλου, ώστε να μπορείς εσύ να καταλαβαίνεις αυτό που αυτός καταλαβαίνει και με τον τρόπο που καταλαβαίνει.....»

Soren Kierkegaard
The Journals, 1854
Μετάφραση: Βίκυ Μάκου

Κάθε μια από αυτές τις εικόνες μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν απεικόνιση αναστοχασμού.....

Στη μαθησιακή κατάσταση, ο μόνος που μαθαίνει πραγματικά είναι όποιος οικειοποιείται την εμπειρία, εντάσσοντάς την στις δικές του συγκεκριμένες υπαρξιακές περιστάσεις!!!

Πάολο Φρέιρε

Πού είναι η σοφία που χάσαμε μέσα στη γνώση;
Πού είναι η γνώση που χάσαμε μέσα στην πληροφορία;

T. S. Eliot

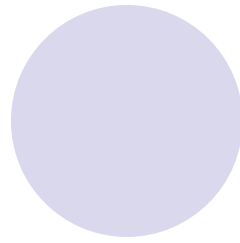
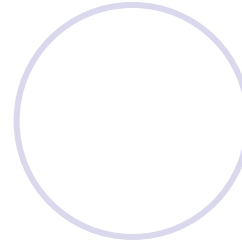
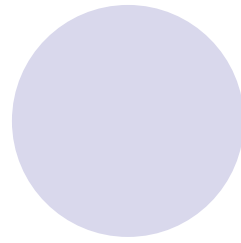
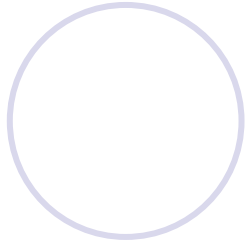
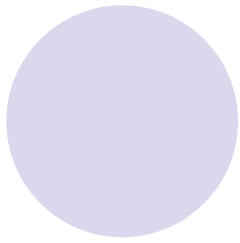
**Ο άνθρωπος μοιάζει με κλάσμα:
Ο αριθμητής δείχνει αυτό που πραγματικά είναι
και ο παρονομαστής αυτό που νομίζει ότι είναι.
Όσο μεγαλύτερος είναι ο παρονομαστής, τόσο μικρότερο είναι το κλάσμα.**

Λέων Τολστόι

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Cinnamond, J. H.& Zimper, N. L. (1990): «**Reflectivity as a function of community**» in R. T. Clift, W. R. Houston & M. C. Pugach (eds.) Encouraging Reflective Practice in Education. An analysis of issues & programs, N.Y. Teachers College Press
- Dewey, J. (1920): «**Reconstruction in Philosophy**» N.Y, Mentor
- Gardner, H., Csikszentmihalyi, M., Damon, W. (2001): «**Good Work**», N.Y., Basic Books
- Lave, J. & Wenger, E.(1991): «**Situated Learning. Legitimate peripheral participation**», Cambridge
- Lipman, M. (1991): «**Thinking in Education**», Cambridge
- Newman, F. & Holzman, L. (1997): «**The End of Knowing. A new developmental way of knowing**», London, Routledge

- Project Zero Monograph, (2003): «***Making Teaching Visible***»
- Artful Thinking Website: <http://www.pz.harvard.edu/tc>
- Perkins, D., Goodrich, H., Tishman, S. Owen, J. (1994): «***Thinking Connections: Learning to Think & Thinking to Learn***», USA, Addison-Wesley
- Tisman, S. & Andrade, A. (1997): «***Critical Squares: Games of Critical Thinking & Understanding***», USA, PZ
- Smith, F. (1992): «***To Think: in language, learning & education***», London, Routledge
- «Ways of Teaching Thinking» ALPS:
<http://learnweb.harvard.edu/alps/thinking>